Outpatient Parenteral Antimicrobial Therapy (OPAT) geeft patiënten de kans om behandeling in thuisomgeving verder te zetten

dr. Jens Van Praet, dr. Stefaan Vandecasteele
dienst Nefrologie en infectieziekten
apr. Veerle Grootaert, apr. Astrid Heus Apotheek
Ewout Laureyns Sociale dienst
Annelies Bervoet katheterverpleegkundige

Bij sommige infecties is er een langdurige intraveneuze behandeling met antibiotica nodig om de bacterie te bestrijden. OPAT (*Outpatient Parenteral Antimicrobial Therapy*) of ambulante parenterale antimicrobiële therapie geeft patiënten de kans om de intraveneuze antimicrobiële behandeling op een veilige en doeltreffende manier thuis verder te zetten.

Sinds 2017 zijn er in het AZ Sint-Jan Brugge AV 210 patiënten met OPAT ontslagen uit het ziekenhuis om de behandeling van gemiddeld 23 dagen thuis verder te zetten. Deze behandelingswijze biedt meer comfort en interfereert minder met de dagelijkse levensstijl en activiteiten van de patiënt. Patiënten moeten minder lang in het ziekenhuis verblijven, wat enkel maar voordelen biedt voor de patiënt en het ziekenhuis.

Voordelen voor de patiënt

OPAT heeft een belangrijk psychosociaal voordeel voor de patiënt. Een langdurige hospitalisatie haalt een patiënt voor lange tijd uit zijn vertrouwde omgeving. Door de therapie in de thuissituatie verder te zetten, kan de patiënt grotendeels zijn eigen dagindeling op zijn eigen tempo bepalen. In sommige gevallen kan de patiënt zelfs (gedeeltelijk) terug gaan werken. Bovendien is er een relatief ongestoorde nachtrust.
Het blijft echter wel een thuishospitalisatie waarbij de patiënt bij zijn dagplanning rekening moet houden met de planning van de externe thuisverpleegkundige. Voor heel veel patiënten weegt dit echter niet op tegen het onmiskenbaar voordeel om thuis te zijn en niet in het ziekenhuis.

OPAT in de praktijk

Om ongewenste allergische reacties of intoleranties te vermijden, kan de patiënt het ziekenhuis pas verlaten en zijn behandeling thuis verderzetten als er minstens twee toedieningen van het antibioticum zijn gebeurd in het ziekenhuis. OPAT wordt enkel opgestart als de behandeling nog minstens vijf dagen zal duren en er geen alternatieve behandeling met een oraal geneesmiddel mogelijk is. De patiënt moet ook voldoen aan enkele vooraf vastgelegde criteria. Zo zijn enkel klinisch stabiele patiënten, met een goede cognitieve functie en een veilige thuissituatie geschikt voor OPAT. Eens de OPAT-behandeling is opgestart, komt er dagelijks één of meerdere keren een thuisverpleegkundige op bezoek bij de patiënt. Die zorgt voor de intraveneuze toediening van de antibiotica via een katheter die geplaatst is tijdens de hospitalisatie. In de meeste gevallen is dit een PICC-katheter (*Peripherally Inserted Central Catheter*). De antibiotica wordt afhankelijk van het geneesmiddel toegediend als IV-bolus, kortlopend IV-infuus of via een elastomeerpomp. Deze laatste toedieningswijze laat toe het antibioticum gedurende 24 uur

v.l.n.r. Ewout Laureyns (sociale dienst), Annelies Bervoet (katheterverpleegkundige), dr. Stefaan Vandecasteele, apr. Veerle Grootaert, dr. Jens Van Praet

in te laten lopen waarbij de toedieningssnelheid wordt geregeld door de contractiekracht van de elastomeerballon en de lichaamswarmte van de patiënt.

Multidisciplinair team

In het AZ Sint-Jan Brugge AV gebeurt de praktische uitvoering en coördinatie van OPAT door een multidisciplinair OPAT-team. Dit team bestaat uit infectiologen, een sociaal werker, een ziekenhuisapotheker en een katheterverpleegkundige. Een OPAT-traject start altijd met een consult door de infectioloog, die de patiënt dan ook verder opvolgt tijdens de OPAT-behandeling. Bij positief advies gaat de sociale dienst aan de slag om thuisverpleging te regelen. De katheterverpleegkundige gaat net voor ontslag langs bij de patiënt om te controleren of de katheter klaar is voor gebruik in een thuissetting en geeft de patiënt de belangrijkste aandachtspunten mee. De ziekenhuisapotheek staat in voor de bereiding van de antibiotica in elastomeerpompen en de aflevering van de nodige geneesmiddelen en medische materialen. Het OPAT-team is gedurende de hele therapieduur beschikbaar voor vragen.

Thuishospitalisatie voor oncologie en antibioticatherapie

Op 1 juli 2023 startte het RIZIV het project 'Thuishospitalisatie voor oncologie en antibioticatherapie'. Dit project ondersteunt ziekenhuizen bij behandelingen met antibiotica (of een antitumorale behandeling) in de leefomgeving van de patiënt. Het ziekenhuis krijgt een forfaitaire vergoeding voor zowel de organisatie en de coördinatie van de thuishospitalisatie alsook voor alle nodige medicatie en het materiaal dat nodig is tijdens de behandeling. Aangezien patiënten geen remgeld meer betalen voor antibiotica zijn de kosten voor een OPAT-behandeling een minder doorslaggevende factor geworden om deze behandeling al dan niet op te starten. Ook de thuisverpleegkundige en huisarts kunnen een forfaitaire vergoeding ontvangen.

OPAT-symposium

Op 27 november 2023 organiseerde het AZ Sint-Jan Brugge AV in samenwerking met het AZ Sint-Lucas Brugge en het AZ Alma Eeklo, een OPAT-symposium. Tijdens een multidisciplinaire paneldiscussie kwamen alle praktische aspecten van een OPAT-behandeling aan bod. Aanwezigen konden na de paneldiscussie ook meer te weten komen over de verschillende materialen voor katheterzorg en intraveneuze toediening.